

НАУКОВЕ ЖИТТЯ НМАУ ІМ. П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

ЗАХИСТИ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ

На засіданнях СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ Д.26.005.01 Національної музичної академії імені П. І. Чайковського відбулися захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора мистецтвознавства.

28 вересня 2016 року **Єрґієв Іван Дмитрович** захистив дисертацію **«Артистичний універсум музиканта-інструменталіста кінця ХХ – початку ХХІ століття»** на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво. Актуальність проблеми артистизму в академічному інструментально-виконавському мистецтві дисертант обґрунтовує недостатнім її дослідженням у музикознавстві, необхідністю філософських, феноменологічних, естетичних, психологічних, культурологічних, соціальних вимірів цього феномену. Автор обґрунтував цілісну наукову концепцію артистичного універсуму, проаналізувавши індивідуально-особистісні, професійно важливі особливості художньої свідомості концертного виконавця-інструменталіста. У роботі виявлено онтологічну й еволюційну сутність артистизму, розглянуто категорію «артистизм» як ціннісно-сміслову музичну універсалью, з'ясовано її місце у структурі сучасного музикознавства; розкрито сутність артистизму виконавця-інструменталіста як способу сучасної культурної комунікації; охарактеризовано конфігурацію артистизму музиканта-інструменталіста і її роль у становленні змісту, форми і смислу виконавського музичного твору у процесі гри-інтерпретування; визначено структуру артистичної обдарованості як складової артистичного універсуму; досліджено закономірності психології виконавської діяльності музиканта-інструменталіста, тип свідомості, який зумовлює феномен артистичного універсуму; показано можливості творчої особистості виконавця-інструменталіста на прикладі мистецтва модерн-баяна та інших жанрів інструментального виконавства, специфіку «інструментального артистизму», роль психомоторики виконавця у відтворенні музичної експресії тощо. Автор дослідив виконавську творчість музиканта-інструменталіста в контексті європейського музичного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття, зокрема його артистичний універсум. Теоретичне значення дисертації полягає в розкритті сутності категорії артистизму як музичної універсали, в обґрунтуванні нових категорій як інструментарію майбутніх музикознавчих досліджень артистизму; у розширенні уявлень, знань про індивідуальні й особистісні професійно важливі характеристики сучасного виконавця-інструменталіста академічної традиції. Практичне значення роботи: її матеріали можуть бути застосовані у навчальному процесі, зокрема у викладанні теоретичних дисциплін – сольфеджіо, гармонії, історії музики, загальної та музичної психології, культурології, естетики.

26 жовтня 2016 року **Гуркова Ольга Михайлівна** захистила кандидатську дисертацію **«Творчість І. Карабиця в контексті жанрово-стильових тенденцій в українській музиці останньої третини ХХ століття»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 7.00.03 – Музичне мистецтво. Дисертант вважає, що самотутня й різножанрова композиторська творчість

І. Карабиця, відома в Україні і за кордоном, ще не стала предметом фундаментального цілісного музикознавчого дослідження. Досі не створено ґрунтовної музикознавчої праці, у якій із сучасних позицій розглядалися б етапи життєвого і творчого шляху композитора, еволюція його стилю, новаторство в різних жанрах і формах тощо. Прагненням заповнити прогалину у вивченні творчості І. Карабиця, вписати її в контекст культурно-мистецьких тенденцій останньої третини ХХ ст. зумовлена актуальність теми кандидатської дисертації. Автор проаналізувала твори І. Карабиця різних жанрів, зважаючи на вплив соціокультурних і жанрово-стильових тенденцій цього періоду. Ідеться зокрема про «Концертино» для валторни і фортепіано, вокальний цикл «Три пісні на народні тексти», «Концертний дивертисмент» для квінтету струнних і фортепіано, «Ліричні сцени» для скрипки та фортепіано, «Музику» для скрипки соло, вокальний цикл-сатиру «Повісті» на вірші О. Куліча для голосу і фортепіано, вокальний цикл «Мати» на вірші Б. Олійника, «Концертино» для дев'яти виконавців, Концерт № 2 для оркестру, вокальний цикл «П'ять пісень на вірші Р. Тагора» для голосу і фортепіано. Проаналізовано також «Гумористичну кадрили» для туби і фортепіано Л. Колодуба; «Аум-Квінтет» для саксофона-тенора, голосу, фортепіано, скрипки і віолончелі К. Цепколенко; «Диптих» для струнного квартету М. Скорика.

На основі аналізу соціологічних, естетико-філософських, культурологічних, музикознавчих джерел розглянуто жанрово-стильові процеси в українській музиці останньої третини ХХ століття і творчість українських композиторів, сучасників І. Карабиця, основні соціокультурні й жанрово-стильові тенденції протягом останньої третини ХХ століття; охарактеризовано творчий доробок І. Карабиця; проаналізовано зразки його камерно-вокальної лірики, а також твори Є. Станковича, І. Алексійчук, О. Злотника; розшифровано фольклорно-поетичну символіку в камерно-вокальних творах І. Карабиця в контексті західноєвропейської, східної, української традицій; порівняно музичні інтерпретації поетичного образу «Матері» Б. Олійника у творах І. Карабиця і Є. Станковича; виявлено приклади втілення орієнтальної тематики в українській камерно-вокальній музиці 1990–2000-х років; розкрито сатиричну спрямованість української камерно-вокальної музики цього періоду; досліджено явище інструментального театру в українській камерно-інструментальній музиці (твори І. Карабиця, К. Цепколенко, Ю. Гомельської, Л. Юріної); проаналізовано вияви неobarокової й неоромантичної тенденцій в українській композиторській творчості останньої третини ХХ ст. (на прикладі творів І. Карабиця, М. Скорика, І. Щербакова); виявлено різні типи концертності і розкрито новаторське осмислення концертних жанрів (за творами І. Карабиця і Л. Колодуба). Практичне значення дослідження полягає в тому, що його матеріали можуть бути використані в навчальних курсах та посібниках з історії української музики для студентів мистецьких вищих, середніх спеціальних навчальних закладів.

26 жовтня 2016 року відбувся захист дисертації **Молибоги Анастасії Вікторівни «Жанрово-стильові моделі італійської комічної опери у ранній творчості Джоаккіно Россіні»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво. Дисертант проаналізувала творчість Дж. Россіні раннього періоду, зокрема ті еволюційні процеси, якими характеризується його підхід до італійської комічної опери та її жанрово-стильових моделей, історичну і культурну ситуацію в Італії кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст.; визначила ці моделі в ранній творчості композитора, датувала її межі, здійснила спробу періодизувати його оперну творчість загалом; проаналізувала ранні оперні твори комічного жанру,

розглядаючи їх у соціально-історичному, біографічному і виконавському контекстах функціонування; виявила типові ознаки жанру одноактного фарсу, охарактеризувала індивідуальний підхід до двоактної опери-*buffa* в операх «Дивне непорозуміння» та «Пробне каміння»; комплексно розглянула оперу «Італійки в Алжирі», розкрила особливості співпраці композитора з лібретистами. Спираючись на класицистичну жанрову систему, Дж. Россіні вивів традиційні оперні жанри *seria* та *buffa* на новий рівень. Сконцентрувавши всі найхарактерніші буфонні засоби, він створив свій, неповторний стиль на межі класицизму і романтизму. У роботі охарактеризовано одноактний фарс, жанр, до якого композитор звертався лише у ранній період творчості. Незважаючи на типову структуру, кожен із п'яти фарсів має свої відмінності та ознаки інших жанрових різновидів (ліричної комедії, бурлеску, *semi-seria*). На основі аналізу фарсів і двох ранніх комічних опер-*buffa* з'ясовано, що більшість стильових ознак, характерних для зрілої творчості композитора, були сформовані ще на початку його творчого шляху. Ідеться про трактування складних дієвих ансамблів, вибір вокальних амплуа, прийом крещендо, надання самостійного значення оркестровій партії у створенні комічних ефектів. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у навчальному процесі вищих музичних освітніх закладів, зокрема у викладанні історії світової музики та оперної драматургії.

30 листопада 2016 року **Яворський Денис Юрійович** захистив дисертацію «**Етюд у жанровій системі романтичної фортепіанної мініатюри (на прикладі опусів Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста)**» на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво. Автор розкриває інноваційні аспекти трактування етюду у творчості Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста і стверджує, що вплив композитора на характер його функціонування в музичній академічній і соціокультурній практиці дають змогу позиціонувати цю стадію його динаміки як вищу в розвитку жанру. Автор мав за мету: простежити процеси формування дефініції та диференціації етюду як жанру в його історичній динаміці; створити робочу модель періодизації історії розвитку етюду; визначити місце й функції етюду в музичному мистецтві першої половини XIX століття; розробити класифікацію етюдів зазначеного періоду відповідно до їх функціонування в соціокультурній практиці і практиці академічного музичного мистецтва; виявити інноваційні рішення в позиціонуванні етюду у творчості Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста; ідентифікувати етюди Ф. Шопена, Р. Шумана, Ф. Ліста за типом функціонування жанру в музичному мистецтві першої половини XIX століття, за видом, відповідно до «жанрового змісту». Дисертант аналізує етюди ор. 10 і ор. 25 Ф. Шопена як великомасштабну циклічну форму; етюди, організовані жанровою логікою циклу мініатюр, – як вищу фазу в розвитку цього жанру; розглядає третю редакцію «Симфонічних етюдів» Р. Шумана як найбільш достовірну з щодо втілення авторських ідей; уводить у науковий обіг порівняльний аналіз трьох редакцій «Трансцендентних етюдів» Ф. Ліста. У роботі розкрито значення принципів циклізації опусів кожного композитора, семантичного навантаження основних інтонаційно-образних комплексів. Автор розглядає етюди ор. 10 та ор. 25 Ф. Шопена, «Симфонічні етюди» Р. Шумана, «Трансцендентні етюди» Ф. Ліста як смислоємну частину масштабного циклічного твору, якій притаманні всі ознаки і функції художньої інструментальної мініатюри в циклічній формі. Це дало змогу показати характер функціонування етюду в художній системі музичного мистецтва доби Романтизму і розглядати його версію, яка розробляється в жанрових умовах циклу фортепіанних мініатюр як вищий етап розвитку жанру.

30 листопада 2016 року **Комлікова Анастасія Вікторівна** захистила дисертацію **«Українська рок-опера: традиції та аспекти розвитку»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво. У роботі досліджено тенденції розвитку жанру, його традиції, охарактеризовано рок-опери сучасних українських композиторів, зокрема рок-опери «Енеїда» і «Ярослав Мудрий» С. Бедусенка, «Лісова пісня» Л. Волоха, «Парфумер» І. Демаріна, «Розп'ята юність» Ю. Дерського, «Дівчина і Смерть» Є. Лапейка, «Ірод» І. Поклада, «Біла ворона» і «Містер Скворода» Г. Татарченка та ін. Зокрема, проаналізовано мовностилістичні особливості найбільш відомих творів, зібрано унікальний фактичний матеріал завдяки безпосередньому спілкуванню з авторами рок-опер і аналізу наявних критичних матеріалів. Більшість творів досліджено вперше (у музикознавчому і культурологічному аспекті і в контексті інших творів цього жанру), нотний текст у прикладах часом є лише в авторському екземплярі, адже партитури чи клавіри українських рок-опер не опубліковані. У додатках зібрано найбільш повну аудіо- й відеотеку українських рок-опер та їх лібрето. Дисертант систематизувала відомості про жанр рок-опери в українській і європейській музиці; проаналізувала рок-оперні твори українських композиторів, які раніше не були розглянуті у науковій літературі; виявила головні тенденції розвитку жанру в Україні: неофольклорний, загальноєвропейський і комбінований. Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали можуть бути використані як інформаційно-аналітичне джерело для дослідників сучасного музичного мистецтва в Україні (зокрема поп- і рокмузики), для подальших наукових досліджень української рок-опери, а також у навчальних курсах з історії сучасного українського мистецтва у вищих музичних навчальних закладах.

Моцар Олександра Вікторівна 28 грудня 2016 року захистила дисертацію **«Ідеї театру абсурду у процесах оновлення музичного театру останньої третини ХХ – початку ХХІ століття»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво.

Виявляючи витоки ідейного оновлення музично-театральних жанрів протягом другої половини ХХ століття і до наших днів, дисертант розглядає їх паралельно з розвитком драматичного театру цього часу, звертається до радикально нового явища у драматичному театрі ХХ століття – «театру абсурду», пов'язаного з творчістю драматургів Е. Йонеску, С. Беккета та ін., наголошуючи, що абсурдисти прагнули радикально оновити мову, зміст, ідеї театру. Подібно до антитеатру (синоніму поняття «театр абсурду»), нині часто вдаються до жанрового визначення антиопера в характеристиці деяких нових оперних творів. Це переконує в доцільності порівняти музичний театр останньої третини ХХ – початку ХХІ століття із драматичним театром середини ХХ століття.

У дисертації розглянуто не прямолінійні й очевидні впливи «театру абсурду» на музичний театр (лібрето), а нові ідеї, спільні тенденції. Своєрідність роботи становить звернення до різних за часом, місцем створення, стилістикою і жанровими ознаками творів, передусім опер «Neither» М. Фелдмана та «Москва – Петушки» С. Луньова, аналіз під кутом зору естетики абсурду. На їх основі розкрито процеси радикального оновлення музичного театру останньої третини ХХ – початку ХХІ століття, пов'язані з жанровою дестабілізацією, а також вплив художніх та ідейних настанов «театру абсурду» на жанрово-стильові трансформації в музичному театрі досліджуваного періоду. У роботі виявлено перетини новацій «театру абсурду», його філософії та естетики з процесами оновлення музичного театру, охарактеризовано найбільш радикальні

явища в західноєвропейській та пострадянській опері, зокрема: визначено основні закони «театру абсурду»; здійснено огляд новітніх процесів у західноєвропейському музичному театрі, а також на пострадянському просторі, розкрито жанрові особливості «антиопери» «Neither» М. Фелдмана, естетику абсурду в опері «Москва – Петушки» С. Луньова у зв'язку зі специфікою літературного першоджерела та його музичною трансформацією. Наукова новизна і теоретичне значення роботи полягають у тому, що в ній уперше: узагальнено вплив «театру абсурду» та естетики абсурду на оновлення музичного театру; охарактеризовано жанрові процеси в сучасному оперному театрі; докладно проаналізовано оперу «Neither» М. Фелдмана як жанр антиопери, та оперу «Москва – Петушки» С. Луньова, наголошено на їх зв'язку з естетикою абсурду. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у навчальних курсах для студентів вищих музичних закладів освіти: історії світової музики, історії сучасної музики, сучасного оперного театру, теорії сучасної композиції, оперної драматургії.

28 грудня 2016 року **Колотиленко Микола Едуардович** захистив дисертацію **«Пісенна творчість Ріхарда Штрауса: художній контекст, специфіка перетворення традицій»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.03 – Музичне мистецтво.

У музичній спадщині Р. Штрауса найбільшу увагу дослідників привертають масштабні жанри – опери й симфонічні поеми. Майже не відомими в українському музикознавстві є пісні композитора – їх загальна кількість, надзвичайно широка палітра художніх образів. Композитор працював у новому для музики кінця XIX століття жанрі – оригінальній оркестровій пісні. Аналіз пісенної творчості Р. Штрауса дасть змогу не тільки скласти більш повне уявлення про неї, а й висвітлити зміни, яких зазнала австро-німецька романтична пісня на межі XIX–XX століть. Пісенні твори Р. Штрауса видатні оперні та камерні співачки виконували як за його життя, так і в наш час. В Україні вони, на жаль, менш популярні через технічні вокальні труднощі, нестачу нотних матеріалів та перекладів поетичних текстів українською (чи російською) мовою. Дисертант розглянув пісенну творчість Р. Штрауса та її еволюцію, з'ясував її місце і значення в розвитку цього жанру на межі XIX–XX століть; визначив жанрову і стилістичну основи та шляхи розвитку пісенного жанру у другій половині XIX – на початку XX століття, особливості взаємозв'язку ключових жанрів його творчості; здійснив інтонаційно-драматургічний, тематичний аналіз пісенних циклів та збірок Р. Штрауса; охарактеризував напрями еволюції пісенної творчості композитора. Автор дійшов висновку, що жанр романтичної пісні у другій половині XIX століття розвивався шляхом ускладнення, зумовленого її збагаченням складними концепціями масштабних жанрів (опери, симфонії) і, як наслідок, – її драматизації, симфонізації, посилення ролі інструментального начала та індивідуалізації інтонаційного складу. Він наголошує на прагненні композитора відродити просту задушевну пісню такою, якою вона була в першій половині XIX століття, на тісному взаємозв'язку і взаємовпливі трьох ключових жанрів його творчості: пісні, опери, симфонічної поеми. Важливо, що пісні Р. Штрауса були не другорядним жанром чи творчою лабораторією, а самодостатнім художнім явищем. Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їх використання в навчальному курсі історії зарубіжної музики, у музикознавчій і виконавській практиках. Матеріали дослідження значно розширюють уявлення про Р. Штрауса як про автора не тільки опер і симфонічних поем, а й численних щирих, натхненних пісень.

На засіданнях **СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ Д.26.005.02** Національної музичної академії імені П. І. Чайковського відбулися захисти дисертацій на здобуття наукових ступенів кандидата і доктора мистецтвознавства.

25 жовтня 2016 року **Степанова Галина Іванівна** захистила дисертацію **«Театральна-драматична антреприза в контексті культурного життя Одеси (друга половина XIX – початок XX століть)»** на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – Теорія та історія культури (мистецтвознавство). Дисертаційна робота є першою спробою в українському мистецтвознавстві дослідити соціокультурний феномен антрепризи у сценічному мистецтві. Театральна-драматична антреприза як соціокультурний феномен пов'язана з формуванням театральної міської культури, основними учасниками якої є: антрепренери (власники театральної антрепризи), режисери, актори, театральні критики та публіка. У дослідженні розглянуто культурні процеси в Одесі, одному з найбільших театральних міст України, у якому працювали провідні дореволюційні антрепренери – М. Милославський, М. Соловцов, О. Сибіряков, М. Багрова. У роботі проаналізовано діяльність театрально-драматичних антреприз, становлення й розвиток драматичного театру, формування глядацької аудиторії, організацію акторських об'єднань у другій половині XIX – початку XX ст. Дисертант виявила особливості виникнення антрепризи в Російській імперії, охарактеризувала культурне життя Одеси досліджуваного періоду, з'ясувала відмінність між антрепризою і товариством, розкрила діяльність провідних антрепренерів Одеси. Проаналізовано історико-культурні та мистецтвознавчі праці дореволюційного часу, у яких розкрито історію становлення театральних труп, розглянуто діяльність приватних театрів XIX – початку XX ст. (Б. Варнеке, М. Велькоборського, В. Всеволодського-Гернгросса, С. Данилова, О. Дерібаса, А. Кузьміна, А. Скальковського. Джерельну базу дослідження становлять дореволюційні спеціалізовані та неспеціалізовані одеські періодичні видання, зокрема: «Одесский вестник» (1827–1893), «Новороссийский телеграф» (1869–1900), «Одесские новости» (1884–1919), «Одесский листок» (1877–1920), «Театр» (1896–1902), «Театр-варьете» (1906–1912), «Дивертисмент» (1907–1918), «Одесское обозрение театров» (1911–1917), «Театр и кино» (1915–1919). Вивчено рецензії, спогади В. Дорошевича, Л. Теплицького, С. Ярона та ін., проаналізовано мемуарну літературу з досліджуваного питання (А. Глами-Мещерської, М. Іванова, Л. Леонідова, М. Садовського, П. Саксаганського, Л. Самсонова, М. Синельникова, П. Стрепетової, В. Юренєвої. У дисертації проаналізовано неопубліковані матеріали з Державного архіву Одеської області та Одеської національної наукової бібліотек, зокрема контракти, укладені між Міською управою про оренду Міського театру антрепренерами І. Черепеніковим (1187), І. Сетовим (1889), О. Сибіряковим (1897), І. Грековим (1897); трудовий контракт, укладений між антрепренером літнього театру в Одесі П. Владикініним-Жуковим та артистом М. Ніколаєвим; справи управління одеського генерал-губернатора про дозвіл театральних вистав та видовищ кінця XIX ст.

Матеріали дослідження можуть бути використані в науковій і практичній роботі мистецтвознавців, культурологів, для написання праць з історії театру, підготовки лекційних курсів з «Історії українського мистецтва та культури», «Історії театру», спецкурсів із проблем мистецького життя країни.

29 листопада 2016 року **Захаревич Михайло Васильович** захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 Теорія та історія культури (мистецтвознавство) на тему **«Національний**

академічний драматичний театр імені Івана Франка у динаміці соціокультурних перетворень». У роботі розкрито особливості становлення й розвитку творчого колективу Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка в контексті соціокультурних перетворень протягом 1920–2001 років, опрацьовано, систематизовано й узагальнено джерельну базу наукового висвітлення діяльності Театру, визначено основні етапи його розвитку, їх визначальні характеристики в контексті тоталітарної і посттоталітарної епох; виявлено чинники впливу на творчу діяльність театру, простежено зрушення у творчій спрямованості роботи театру залежно від історико-культурних особливостей часу та ідеологічних засад формування театральної справи; охарактеризовано значення діяльності провідних діячів театру як чинника його розвитку. Творчість Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка розглянуто як історико-культурну систему, здатну за кризових політичних умов до самоорганізації та цілеспрямованого розвитку. Висунуто й обґрунтовано концепт поступового обошільного катастрофізму радянської політики і радянського мистецтва, зокрема його віддзеркалення у діяльності Театру. На матеріалі раніше не оприлюднених документів, спогадів, листування комплексно розглянуто проблему ідеологічного тиску влади на культуру та внутрішнього опору мистецтва, зумовленого його здатністю до самозбереження й самовідновлення. Зміст цих понять розглянуто як активну категорію діяльності Театру, що виявляє особливості його художньої та соціокультурної реалізації на різних етапах розвитку. Зосереджено увагу на здатності творчого колективу до національної самоідентифікації театру як художньої системи на так званих «підсумкових» мистецьких заходах: ювілеях, гастрольних поїздках колективу. Теоретичне і практичне значення роботи полягає в її спрямованості на поглиблене осмислення творчо-організаційної діяльності театру імені Івана Франка протягом 1920–2001 років. У науковий обіг введено матеріали, які не були висвітлені в канонічній історії театру радянського періоду: реставровано культурно-мистецьку історію Театру як історію внутрішнього протиборства саморегулюючої системи. Основні положення роботи можуть бути використані у навчальному процесі з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах мистецького профілю, у лекційних курсах, при написанні монографій та підручників.

29 листопада 2016 року **Рябоконева Марія Олександрівна** захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 Теорія та історія культури (мистецтвознавство) на тему **«Музичний неокласицизм як феномен сучасної західноєвропейської культури»**. У роботі розкрито сутність феномена музичного неокласицизму шляхом аналізу умов, форм та інструментів художнього втілення уявлень про «класичне» й «неокласичне» в сучасній західноєвропейській культурі, досліджено історію становлення поняття «музичний неокласицизм» у мистецтвознавстві ХХ–ХХІ ст.; розкрито принцип класичності як естетичну норму античного мистецтва та основний інструмент утілення класичної традиції в подальшому розвитку західноєвропейської художньої культури; розглянуто особливості відбиття класичної традиції в різних художньо-стильових епохах; виявлено причини зародження неокласичних тенденцій у надрах музичного романтизму; визначено художньо-естетичні особливості музичного неокласицизму в міжвоєнній десятиліття ХХ ст. і чинники, завдяки яким він посів чільне місце серед різноманітних течій у музичній культурі того часу; висвітлено прояви музичного неокласицизму у виконавському мистецтві; простежено трансформації музично-естетичних параметрів

неокласицизму в музичній культурі другої половини ХХ – початку ХХІ ст.; запропоновано визначення музичного неокласицизму, яке охоплювало б усі його різноманітні прояви. Уперше в музичній культурології феномен музичного неокласицизму розглянуто в широкому культурологічному контексті як прояв класичної традиції в сучасній західноєвропейській художній культурі; виявлено принцип класичності як основний інструмент відбиття класичної традиції в мистецтві, особливо, коли рецепція античності не може бути здійснена шляхом прямого звернення до античних образів або сюжетів; визначено поняття «неокласичної ситуації» як одночасного навмисного співіснування та взаємодії різночасових естетико-стилістичних елементів у межах єдиного музичного цілого; розкрито значення поширених в естетико-філософській думці початку ХХ ст. уявлень про циклічність розвитку мистецтва для оформлення неокласицизму у провідну течію музичного мистецтва 20–30-х років ХХ ст.; виявлено неокласичну сутність об'єктивного типу музичного виконавства; проаналізовано неокласичні ознаки у творчості сучасних західноєвропейських та українських композиторів (Ф. Ерсана, Д. Табакової, К. Дженкінса, М. Ліндберга, В. Вишинського); визначено музичний неокласицизм як тип музичного творення, утілений в історико-культурних умовах модерністського й постмодерністського дискурсів шляхом взаємодії різночасових естетико-стильових елементів; розкрито специфіку неокласичного типу музичного мислення. Практичне значення дослідження полягає в можливості використання його результатів у курсах з теорії та історії культури, історії стилів, історії зарубіжної музики, історії виконавського мистецтва.

27 грудня 2016 року відбувся захист дисертації на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 Теорія та історія культури (мистецтвознавство) **Роготченка Олексія Олексійовича** на тему «**Образотворче мистецтво України 1940–1960-х років: шляхи розвитку й художньо-стильові особливості**». У роботі проаналізовано характер суспільно-політичних змін протягом 1940–1960-х років, які вплинули на розвиток образотворчого мистецтва в Україні. Науково обґрунтовано теоретичну концепцію розвитку мистецтва в умовах тоталітарного суспільства (на прикладі образотворчого мистецтва України перших повоєнних років), виявлено науково-мистецтвознавчу форму, сутність, закономірності, суперечності, принципи, динаміку розвитку образотворчості у мистецтві України цього часу; уточнено й модифіковано основні поняття і явища щодо стилістики образотворчого мистецтва України, теоретично обґрунтовано структуру й періодизацію мистецького процесу 1940–1960-х років; визначено основні ознаки тоталітаризму та його вплив на образотворче мистецтво, розроблено теоретичну модель дослідження мистецьких явищ, створених в умовах тоталітарного суспільства, з'ясовано й теоретично узагальнено відповідні мистецтвознавчі знання; обґрунтовано наскрізні й поетапні критерії і показники динаміки розвитку образотворчого мистецтва України 1940–1960-х років у різних його жанрах (живопис, графіка, скульптура, декоративне мистецтво, сценографія). Опрацьовано архівні джерела із фондів Комітету державної безпеки УРСР, Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, архівів Національної спілки художників України, матеріали приватного архіву автора, переважну більшість яких оприлюднено вперше, сформовано й обґрунтовано модель образотворчості в умовах тоталітарного соціуму; проаналізовано контрверсійність соціалістичного реалізму та його антиподу – нонконформізму; доведено залежність українського художника від тоталітарної системи; обґрунтовано теоретичну концепцію особливої моделі розвитку

мистецтва в умовах тоталітарного суспільства (на прикладі образотворчого мистецтва України перших повоєнних років); виявлено культурно-історичну сутність, закономірності, суперечності у процесі становлення образотворчого мистецтва України 1940–1960-х; розглянуто природу змін в українському образотворчому мистецтві «другої фази» тоталітаризму; проаналізовано напрями розвитку образотворчого мистецтва у «другій фазі» радянського тоталітарного режиму; здійснено теоретичне обґрунтування й нове вирішення проблеми морфологічних ознак образотворчого мистецтва; доведено, що протистояння митців державному тиску тривало протягом 1950-х; сформовано модель дослідження мистецьких творів, створених в умовах тоталітарного суспільства; оприлюднено факти видозмін в українській образотворчості досліджуваного періоду; обґрунтовано наскрізні та поетапні критерії і показники розвитку образотворчого мистецтва України 1940–1960-х у різних сферах застосування; комплексно досліджено стильові особливості художнього процесу в образотворчому мистецтві цього періоду; на основі аналізу архівних джерел з'ясовано особливості творчості художників на промислових підприємствах системі Міністерства місцевої промисловості, Міністерства промисловості будівельних матеріалів, Укрхудожпрому, Художнього фонду Спілки художників України; проаналізовано суспільно-політичні зміни в Україні 1940–1960-х, які зумовили розвиток мистецтва в умовах вимушеного тотального контролю. Практичне значення роботи полягає у можливості застосувати її теоретичні положення, висновки й узагальнення як науково-методичний супровід під час вивчення історії українського образотворчого мистецтва радянської доби. Матеріали і висновки дослідження можуть бути використані в мистецтвознавчих і культурологічних працях з історії українського мистецтва ХХ ст., мистецтвознавства радянської доби, становлення художньої культури соцреалізму, а також у підготовці енциклопедій, монографій, навчальних посібників з історії української культури і мистецтва та у викладанні дисциплін мистецтвознавчого й історико-культурного циклу в навчальних закладах мистецького спрямування.